No. 1187 Zaterdag 29 September 1906 23ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.20,

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao 28 Sept.

HET ONDERWIJS-ONTWERP

EN

DE KOLONIALE RAAD.

Na vier en een half jaar legislatief gepeuter werd het Ontwerp dan toch goedgekeurd door den Kolonialen Raad.

Of de Gouverneur echter zich zelf gelukwenschen zal het eindelijk zoo ver gebracht te hebben, betwijfelen wij ten zeerste. Heel veel is er van zijn oorspronkelijk ontwerp nu juist niet overgebleven. Erg gehavend en gekneusd uit den strijd gekomen, is het bijna niet meer te herkennen.

Na een dergelijke overwinning behoeft de nieuwe wet niet met feestgeschal te worden ingehaald en als een zegeteeken fier omhoog gestoken. Eer en roem werd bij dezen strijd niet behaald.

Helaas, ook de vrede, met zoo veel moeite gesloten, dreigt toch niet vruchtbaar te zullen wezen. Slechts een korte wapenstilstand zal het zijn, ter voorbereiding van een nog meer verbitterden krijg. Maar dit laatste is niet de schuld van den Gouverneur, doch van den Kolonialen Raad.

Of nu hoogere machten tusschenbeide zullen treden en een nieuwen strijd voorkomen?

Wij hopen het van ganscher harte, terwille van de geleidelijke ontwikkeling van het groote volksbelang: het onderwijs.

De algemeene vergadering van den Kolonialen Raad werd Zaterdagavond slechts door ZEVEN leden bijgewoond. Het gewichtige ontwerp, waarover jarenlang zooveel te doen is geweest, mocht dus nog juist in behandeling komen. Kon met deze openbare zitting nu niet zijn gewacht, totdat men zekerheid had, dat bijna alle leden tegenwoordig zouden zijn? Vier van de dertien leden zijn thans nog buitenslands.

Maar Dr. FERGUSON bijv. werd Maandag a. s. reeds verwacht. Waarom nu toch op eens zooveel haast?

Bij de algemeene beschouwingen voerden de leden E. LANSBERG en B. v. D. VEEN ZEPPENFELDT het woord, wat gerepliceerd werd door den gevolmachtigde van den Gouverneur, C. STATIUS MULLER.

Het ligt niet in onze bedoeling een volledig verslag te leveren dezer zitting, wij willen alleen de slotsom der beraadslagingen mededeelen en aangeven, hoe de nieuwe redactie van het Ontwerp nog staande deze vergadering door de leden van den Kolonialen Raad werd gewijzigd.

Verscheidene dezer wijzigingen hebben onze volle instemming en wij gevoelen ons werkelijk dankbaar gestemd voor verschillende goede amendementen door den Raad in het ontwerp gebracht. Niet anders dan toejuichen kunnen wij het, dat de Raad zooveel meer dan de Gouverneur rekening hield met de werkelijkheid en slechts vroeg wat mogelijk was en nuttig. Al blijven wij het betreuren, dat de Raad geen middelen vond om de subsidie nog wat meer te verhoogen, en al zal dit weigeren van krachtiger hulp een volledige ontwikkeling van het Bijz. Onderwijs nog zeer belemmeren, het Ontwerp is, mits de wijziging van art. 2 volgens het amendement LANSBERG, waarover later, weder mocht weg vallen, ten minste aannemelijk gemaakt. Zoo men in Nederland er toe konde besluiten art. 2 van het Curaçaosch ontwerp geheel in overeenstemming te brengen met de redactie der Nederlandsche Wet, zooals de leden van den Raad hebben verzocht, en den subsidievoet wat ruimer te nemen, zoude de Onderwijs-quaestie zelfs eenigszins bevredigend zijn opgelost en voor geruimen tijd van de baan geschoven, naar wij hopen.

Wij zullen dan ten minste vaste regelen bezitten volgens welke de subsidie niet meer kan geweigerd, maar gegeven moet worden. Zulk een vaste toestand is voor het R. K. Onderwijs ter zeerste gewenscht en kan niet anders dan heilzaam werken op de geleidelijke ontwikkeling en verbetering der scholen.

Ook constateeren wij met vreugde, dat gedurende dezen onderwijsstrijd zoo herhaaldelijk door Gouverneur en Raad erkend werd, dat het R. K. Onderwijs over het algemeen goed is en aan redelijk te stellen eischen voldoet; dat de niet gediplomeerde onderwijzeressen toch zeer geschikte krachten zijn en gelijkgesteld dienen te worden met onderwijzeressen van den 4den rang.

Zij die in het Onderwijs-ontwerp een aanval op de Roomsch Katholieke scholen zagen, hebben zich vergist, de behandeling van het Ontwerp heeft gestrekt tot vermeerdering van den goeden naam dezer scholen.

Met eere zijn althans zij uit den strijd gekomen.

Een woord van hulde en oprechten dank mogen wij hier niet onthouden aan het Katholieke lid B. VAN DER VEEN ZEPPENFELDT. Hebben de andere leden goedgunstig eenige toenadering getoond, hij heeft met gloed en overtuiging steeds het goed recht der Katholieke scholen verdedigd.

Van de algemeene beschouwingen willen wij hier alleen zijn rede overdrukken:

„Endelijk, mijnheer de Voorzitter, schijnt het onderwijs-ontwerp toch Wet te zullen worden.

De lange lijdensgeschiedenis, welke dit ontwerp doormaakte alvorens tot tot deze openbare behandeling kon worden overgegaan, is een ieder bekend, al is het ook een geschiedenis van vier jaren.

De tegenwoordige Raad weet bij eigen ondervinding, hoe moeilijk en zwaar het was, dit ontwerp nog gedurende het laatste half jaar zoo te wijzigen en te verbeteren, dat het ten minste aannemelijk werd. Want meer dan aannemelijk kan ik deze Verordering ook nu nog niet noemen, vooral niet, in zooverre zij betrekking heeft op het R. K. onderwijs.

Maar het is mij thans ten minste mogelijk gemaakt mijn stem aan het Ontwerp in zijn geheel te schenken, al erken ik volstrekt niet, dat daardoor ten volle recht is gedaan aan de R. K. scholen.

Gaarne had ik gezien, dat de subsidie-regeling een betere en blijvende was, dat er was vastgesteld een minimum-toelage voor onderwijzers 1ste en 2de klasse der Bijzondere scholen en dat artikel 45 aan de meerdere onderwijzers recht op subsidie gaf, wanneer zij aan minstens 50 kinderen les geven. Ik zal echter geen poging doen om de wet in dien geest veranderd te krijgen, omdat ik eenvoudig weet, dat het mij niet zal gelukken.

Wat de subsidie-regeling betreft behoeven de Katholieken zich nu juist niet zoo uiterst tevreden te betoonen, waar de Gouverneur zelf erkent, dat de subsidie laag is en ZHEG. zoude wenschen, dat de financieele zijde van het vraagstuk „in gunstiger zin zou kunnen worden „opgelost dan thans het geval is."

Het spijt ons zeer dat ook voor het Roomsch Katholiek Onderwijs niet wat meer geld gevonden kan worden, terwijl er zooveel wordt uitgegeven voor het openbare en voor verschillende andere doeleinden onder denzelfden droevigen toestand onzer financien, terwijl de Gouverneur het groot belang van dit volksonderwijs erkent, en zoowel Z.HEG. als de Raad overtuigd zijn, dat dit Onderwijs over het algemeen goed is, en voldoet aan redelijk te stellen eischen.

De Verordering is, dank de bereidwillige medewerking van mijne medeleden van dezen Raad, eindelijk aannemelijk gemaakt, doordat de strenge voorwaarden, waaraan het toekennen van subsidie was verbonden, veel gematigd werden en aanmerkelijk lager gesteld.

Jammer blijft het echter, dat de R.K. scholen ook thans weder even als vroeger hoofdzakelijk uit gebrek aan meerdere, ruimere hulp zich niet krachtig zullen kunnen ontwikkelen.

Het voortbestaan dezer scholen, de eenige volksscholen in onze buitendistricten, is van groot economisch belang voor onze kolonie.

Zij besparen de koloniale kas jaarlijks een aanzienlijke som. Het is dus in het belang der kolonie de bijzondere scholen een vast, een bloeiend bestaan te verzekeren.

Moge het R. K. Onderwijs steeds meer en meer gekend worden, ik ben zeker van, dat het dan ook vanzelf meer zal worden gewaardeerd, opdat het spoedig mogelijk worde deze scholen milder te steunen, meer naar billijkheid en recht."

De amendementen van minder belang door verschillende leden voorgesteld, zullen wij stilzwijgend voorbijgaan en komen zoo in eens tot art. 44, waarbij de subsidieregeling bepaald wordt en omschreven.

De bijdrage van het Gouvernement wordt bepaald:

a. indien het hoofd eener school ingevolge art: 46 van deze verordening wordt bijgestaan door een of meer onderwijzers of kweekelingen: (op) 300 gulden voor elken onderwijzer, en voor elken kweekeling (op) 200 gulden.

De heer LANSBERG wilde hier een beperking aan toegevoegd zien; met dien verstande, dat slechts voor de helft van het onderwijzend personeel een bijdrage als voor een onderwijzer zal kunnen gegeven worden, ook al was geheel het personeel gediplomeerd en al hadden allen feitelijk recht op subsidie als onderwijzer. Hij beriep zich hierbij op het Regeeringsreglement.

art. 180.

„Zooveel de middelen gedoogen, zorgt de overheid, dat het lager onderwijs de verkrijging der allereerste kundigheden onder het bereik brenge ook der onvermogenden.

Zij doet dit door ondersteuning van bijzondere of oprigting van openbare scholen."

Hieruit leidde Spreker af, dat voor het Gouvernement de ondersteuning van bijz. scholen *bijzaak* is en blijven moet en de oprichting van openbare scholen *hoofdzaak*.

Met ons leekenverstand dachten wij altijd dat juist het omgekeerde in dat artikel werd uitgedrukt. De hoofdzaak noemt men op de eerste plaats, de bijzaken komen achteraan.

Ondersteuning van bijzondere scholen is het eerste wat wordt voorgeschreven en zoo noodig worden daarna ook nog openbare scholen opgericht. De heer LANSBERG meende dat geen ruimere subsidie kon worden toegekend, omdat volgens de verordening de helft van het personeel van bijstand uit kweekelingen mag bestaan. Doet men nu meer dan strict wordt geëischt, dan behoeft die meerdere arbeid, welke niet gevorderd is, niet betaald te worden. Dat is een zaak van het Bestuur van 't Bijz. Onderwijs. De Raad heeft rekening te houden met de zwakke draagkracht der Kolonie.

Practisch, zoo meenen wij, zal die inkrimping der subsidie ons weinig schade doen, er zal in den eersten tijd hard genoeg moeten gewerkt worden om overal voldoend personeel te verkrijgen, maar het amendement is toch theoretisch in strijd met het beginsel der wet die een prikkel wilde leggen om het onderwijs te verbeteren. De wet *eischt* geen onderwijzer, maar zal toch *liever* een gediplomeerd onderwijzer dan een kweekeling in de scholen zien. Onthouding van meerdere subsidie als het onderwijs wordt verbeterd is niet alleen onbillijk maar ook irrationeel. De heeren ZEPPENFELDT en ST. MULLER wezen er op, maar zonder gevolg; het amendement werd aangenomen met 5 tegen 2 stemmen.

Het voornaamste amendement was wel wat ingediend werd bij monde van den heer LANSBERG bij art. 58.

Art. 58 te wijzigen als volgt:

1. Hij, die bij de inwerkingtreding van deze verordening aan een gesubsidieerde bijzondere school als onderwijzer werkzaam is en het laatst voorafgegane jaar als zoodanig aan het onderwijs verbonden is geweest, wordt in den zin van deze verordening als onder-

wijzer 4e klasse aangemerkt, mits hij binnen 4 (vier) maanden na de invoering dezer verordening het daartoe strekkend verzoek aan den Governeur gedaan heeft.

2. Hij, die op dat tijdstip aan eene gesubsidieerde bijzondere school als kweekeling werkzaam is, en het laatst voorafgegane jaar als zoodanig aan het onderwijs verbonden is geweest, wordt voor een termijn van drie jaren vrijgesteld van de bepaling van art 6 litt. *b.* en gedurende dat tijdsverloop in den zin van deze verordening als kweekeling aangemerkt, mits hij binnen vier maanden na de invoering van deze verordening het daartoe strekkend verzoek aan den Gouverneur gedaan heeft.

3. Of een persoon voor de toepassing van dit art. als onderwijzer of als kweekeling moet worden aangemerkt, wordt door den Gouverneur beoordeeld.

4. Aan belanghebbenden wordt een bewijs van toelating of van vrijstelling door den Gouverneur uitgereikt.

Spreker lichtte zijn amendement toe door er op te wijzen, dat zoowel bij den Gouverneur als bij den Raad de overtuiging vaststond, dat de Zusters die nog geen diploma bezitten, over voldoende bekwaamheid beschikken om gelijkgesteld te worden met onderwijzeressen 4[de] klasse. Het Bestuur verlangt altijd nog een soort examen, dit wil de Raad niet, maar eenvoudig het diploma verleenen op verzoek. Ook houdt de Raad vast aan zijn oorspronkelijk voorstel om een termijn te vaststellen voor de kweekelingen om zich in de hollandsche taal te bekwamen. Deze termijn zal op 3 jaar worden gesteld.

De heer B. v. d. VEEN ZEPPENFELDT, ondersteunt dit amendement en wijst in het bijzonder op de groote moeilijkheden zonder overgangstermijn, een voldoend aantal goede kweekelingen aan de 20 Bijz. Scholen te verbinden.

Na nog eenige discussie met den gevolmachtigde, den Heer C. ST. MULLER werd het amendement met algemeene stemmen aangenomen.

De laatste nog eenigszins bezwarende voorwaarde, door den Gouverneur gesteld, was hiermede weggevallen. Wat jammer, dat eenige leden, de heeren ALB. ST. MULLER, DR. DE CASSERES, E. LANSBERG en MORDY. S. L. MADURO al dat goede werk nu weder ongedaan maken door bij art. 2 volgens het amendement LANSBERG, te eischen, dat voortaan neutraal onderwijs op katholieke scholen gegeven zal worden.

Omdat, bij volledige toepassing van art. 22, de bijzondere school, dat wil zeggen, de school van een bijzondere richting, onbestaanbaar wordt, is de geheele wet door dat amendement onaannemelijk geworden en worden de Katholieke scholen opnieuw met algeheelen ondergang bedreigd. En wat dan? Is het Gouvernement in staat overal neutrale scholen op te richten en te onderhouden? De heeren waren zoo tegen vermeerdering van uitgaven; zal dat geen onkosten medebrengen?

Maar men wil onze scholen niet sluiten, noch bemoeilijken.

Dus toestaan dat religieuze onderwijzers, de Fraters en Zusters, Katholiek onderwijs blijven geven op onze Katholieke scholen?

Maar waarom dan een bepaling opgenomen, welke dat geheel en al verbiedt?

Waar zijn dan die kinderen van andersdenkenden, die aanstoot nemen aan ons onderwijs? Op de scholen van onvermogenden in de buitendistricten, waar de geheele bevolking Katholiek is! In de stad, waar een openbare school ruimschoots gelegenheid biedt voor hen die niet gediend zijn van de Katholieke!

Het doordrijven van dit amendement was slechts taai vasthouden aan een beginsel, dat al lang veroordeeld is, door de echte liberalen geheel en al losgelaten, en binnen onze kolonie absoluut onuitvoerbaar tevens.

Het artikel stond in de oude verordening en heeft nimmer moeilijkheden veroorzaakt, zegt men.

Een bewijs, dat nimmer andersdenkenden die onze scholen bezoeken, reden tot klagen gehad hebben, want niet terwille van dat artikel, hebben de Katholieke onderwijzers zich onthouden anderen aanstoot te geven of te kwetsen, het artikel werd nimmer in zijn geheel opgevolgd.

Een dergelijke hinderlijke, neen, hatelijke bepaling kan echter in het vervolg zeer gemakkelijk heel wat zorg en onaangenaamheden brengen over de bijzondere scholen, nu een nieuwe wet gemaakt werd met het doel om haar ook uit te voeren.

Dat artikel blijft altijd een middel om te plagen en last te veroorzaken, ook al wordt de toepassing daarvan slechts ten deele geëischt. Wie dat doen zal?

Onze vijanden, en die zijn talrijk.

Personen, die onze scholen officieel zullen komen bezoeken, en, zonder de Curaçaosche toestanden te kennen, zich stipt aan de wet willen houden, ook zonder kwade bedoeling.

Niemand, ook een Gouverneur niet, of schoolcommissie zal ons dan kunnen verdedigen tegen die geniepige aanvallen, waartoe een dergelijk hatelijk, zuiver anti-katholieke bepaling van de wet gelegenheid biedt.

De leden van den Raad hebben voor grondbeginsel genomen van hun amendementen den toestand zooveel mogelijk te laten als hij is, en dien toestand wettig te verklaren.

Waarom dan het onderwijs, zooals het thans op onze scholen, tot algemeene tevredenheid, wordt gegeven, ook niet als wettig erkend?

De heer B. v. D. VEEN ZEPPENFELDT heeft ten sterkste geprotesteerd tegen dit amendement. Bij dat officieel protest in den Raad voegen wij het onze en hopen, dat de Regeering in Holland het hollandsche beginsel: vrijheid van de Bijz. scholen, ook voor onze Kolonie van toepassing zal verklaren.

Er bestaat geen enkele reden om daarvan af te wijken voor Curaçao. Dit amendement van den heer LANSBERG is onredelijk, onbillijk, van volstrekt geen practisch belang of nut voor andersdenkenden, en totaal onuitvoerbaar in deze Kolonie.

Reden waarom wij stellig vertrouwen, dat de Nederlandsche Regeering het weder zal schrappen.

Inspectie van den Landbouw in W. I.

Verslag over het jaar 1905.

(Door bizondere vertraging ondervonden bij het drukken der meteorologische tabellen kon dit verslag eerst 17 Aug. ll. verschijnen.)

V. Werkzaamheden in de Kolonie Curaçao.

Ook ditmaal kan hierover slechts een beknopt verslag gegeven worden. Zooals reeds gemeld werd, bleef gedurende het grootste deel van het jaar de betrekking van Landbouwkundige vacant.

Den 18[den] November was door de komst van den heer Versluys de kolonie Curaçao weder in het bezit van een landbouwkundige.

Uit den aard der zaak kon in den loop van 1905 nog geen aanvang gemaakt worden met verschillende werkzaamheden, die in 1904 voorbereid waren.

BEBOSSCHINGPROEF BIJ DE SEINPOST „MIDDEN DIVISIE."

Zooals in het vorig jaarverslag gemeld werd, was hier een stuk domeinland met prikkeldraad omgeven tot het nemen van proeven met bebossching; hieraan werden verbonden proeven met beplanting van divi-divi.

De heer Versluys rapporteerde hierover o. m.:

„Het hoogste deel van den dubbelen heuveltop, waarop de seinpost „Middendivisie" geplaatst is, werd in 1904 omheind, ten einde de geiten eruit te houden. Dit terrein steekt boven de omgeving uit, waardoor de wind er een buitengewone hevigheid heeft. De oppervlakte bedraagt omstreeks 12 H. A. Op de Oost helling van dit terrein was een proef begonnen; twee aan elkaar grenzende strooken grond waren daartoe op verschillende wijze bewerkt, de strooken waren door 3 steenen dijkjes van boven naar beneden loopende, aangegeven.

„De noordelijkste strook is voorzien van 5 goed afgewerkte dammen, die ook nu nog in orde zijn; door den aard van het materiaal stond daarachter geen water. De andere strook is over zijn geheele oppervlakte van zeer kleine dammetjes voorzien, dus als het ware in ruggetjes en gootjes verdeeld.

„Deze kunnen uit den aard der zaak slechts eene minimale hoeveelheid water vasthouden, dat weldra weggezakt of verdampt moet zijn; bij mijn bezoek waren ze bovendien nog doorgebroken.

„Als vakken voor de proeven waren genomen de stukken begrensd door de eerstgenoemde vijf dammen en in de andere strook door de in hun verlengde liggende ruggetjes. De proeven golden het al of niet opkomen van houtgewassen en meer speciaal van divi-divi.

„Aan het bovenste vak in elke strook was verder niets gedaan. In het 2de vak was mest gestrooid van geiten, van welke men wist dat ze divi-divi gegeten hadden, in het 3e vak was zaad van divi-divi gestrooid en in het 4e. en 5e vak waren plekgewijze divi-divi-zaden gepoot, de plekken op onderlinge afstanden van 3 à 4 passen.

„Door nauwkeurig zoeken is het mij gelukt om in het onderste vak een 15-tal gekiemde divi-divi te vinden; bij een later zokzen werd dit aantal tot een 20 stuks uitgebreid. De plantjes staan bijna alle aan den voet van onderten dam. De onderstelling ligt dus voor de hand, dat de zaden door de regens van November zijn meegespoeld tot vóór den dam, dat een groot deel ervan niet meer kiemkrachtig was, dat van de goede zaden het meerendeel te diep onder de meegespoelde aarde is bedolven om bij kieming de oppervlakte te kunnen bereiken, dat de zaden, die stellig in de geitenmest aanwezig waren, hun kiemkracht verloren hadden. Dit laatste is zeer waarschijnlijk, daar mij reeds is gebleken, dat divi-divi zaden in de geitenmest in opgezwollen toestand voorkomen, dus in een begin van kieming; en zulke zaden kunnen een daarop volgende uitdroging, zooals in het onderhavige geval, niet verdragen, wat wel van zelf spreekt.

„Dat in de zuidelijke proefstrook nauwelijks een enkel plantje dividivi voorkomt, bewijst niets tegen de proef, daar de ruggetjes gebroken zijn, en het afstroomende water heeft dus naar alle waarschijnlijkheid het zaad meegevoerd.

„De proef, wat het geheele terrein betreft, kan niet als bepaald mislukt beschouwd worden, immers: 1[e]. is een exceptioneel ongunstig terrein uitgekozen; 2e. is het terrein thans aanmerkelijk zwaarder begroeid dan de omliggende heuvels, tenminste de westhelling; 3e. is uitsluiting der geiten niet afdoende verkregen; 4e. moet de proef als nog niet voleindigd worden beschouwd, daar 1½ in jaar tijds nog slechts één regenseizoen is voorgekomen."

PROEF MET AANPLANT VAN AGAVEACHTIGE PLANTEN OP „WELBEDACHT".

Deze aanplanting van ongeveer 55 H. A., is tot nu toe grootendeels bekostigd door het Gouvernement met eene jaarlijksche subsidie.

De proefnemer heeft echter het grootste gedeelte van het terrein niet met de echte Sisal-agave beplant maar met Fourcroya's, die deels uit Curaçao zelf, deels uit Venezuela afkomstig zijn en verschillende varianten vertoonen; slechts op een klein gedeelte is in het voorlaatste jaar de echte Sisal aangeplant.

De heer Versluys meldde van deze aanplanting onder meer het volgende:

„Het oudste gedeelte van den aanplant staat vrij goed, al viel de lengte der bladen mij tegen. Bovendien is het rijpe blad niet afgeoogst, zoodoende was de schade, door een storm kort geleden toegebracht, zeer belangrijk. Vele bladen en daaronder vooral de oogstbladeren zijn n. l. in het midden geknakt, waardoor de lengte der vezels tot op de helft is teruggebracht.

„De verschillende soorten en variëteiten zijn sedert willekeurig door elkaar geplant, hetgeen niet anders dan ongunstige gevolgen kan hebben nl. óf meer werk bij het oogsten (sorteeren van 't blad) óf een gemengd produkt van lage waarde, want de prijs zal berekend worden naar de minst waardevolle der in het mengsel voorkomende vezelsoort.

„De echte Sisal schijnt minder bestand tegen de droogte dan de Fourcroya, want waar deze in de jongste gemengde aanplant in leven gebleven was onder zeer ongunstige omstandigheden, ja zelfs iets opgegroeid, waren nagenoeg alle Sisalplanten gestorven na vorming van één tot drie worteluitloopers, die denkelijk wel kleiner zijn dan de moederplant was bij uitplanting. De aanplant is dus wel is waar intact gebleven maar totaal niet vooruitgegaan. Of grootere Sisalplanten beter tegen het klimaat bestand zijn, zal nog moeten blijken.

„De vezel van Fourcroya schijnt een 50 à 60 gld. per ton minder waard te zijn dan de Sisalvezel; bij gelijke opbrengst kan dus aan de Sisal ook wat meer moeite besteed worden.

„Tusschenplanting van landbouwgewassen kan haar nut hebben, vooral als men dan tevens zorgt voor inboeten. Boomen zullen als windbrekers en in jeugdige aanplantingen als bodembeschaduwers, goede diensten kunnen bewijzen.

Moeten ze dienen als windbrekers dan zullen ze in dichte rijen, op onderling matigen afstand, gezet moeten worden. Exemplaren, die toevallig in windschaduw van een cactus staan, zien er meest vrij wat forscher uit dan andere. Zoowel voor de pita als voor de Sisal geldt, dat ze in de dalen beter groeien dan op de heuvels, welke ten eerste meer geëxponeerd zijn, ten tweede een drogeren grond en ten derde een minder verweerden grond hebben."

Wat betreft het verschil in kwaliteit van de Fourcroya- en de Sisalvezel, is het zeer juist dat de Sisalvezel zooveel meer opbrengt, dat ook aan de aanplant van de Sisal-agave wat meer geld mag besteed worden dan aan die van de Fourcroya. Het prijsverschil zal op Curaçao vermoedelijk zelfs nog grooter zijn dan de heer Versluys hierboven aangaf. Immers door den wd. Gezaghebber van Bonaire, den heer H. Statius Muller werd een monster der Fourcroyavezel naar Amerika gezonden en het bericht ontvangen, dat men hiervoor een prijs van $ 135.= f 337.50 per ton wilde betalen (in Londen was men niet geneigd de vezel te koopen.) Voor goede Sisal vezel wordt echter omstreeks f420:— per ton betaald in London of omstreeks f85.— meer.

Voorts moge nog vermeld worden, dat in 1905 door verschillende grondeigenaren op Curaçao kleine proefvelden van Sisal zijn aangeplant.

De „Curaçaosche Maatschappij ter Bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visscherij" voerde hierto een 20600 planten in, alle afkomstig uit den Cultuurtuin te Paramaribo.

Op Bonaire werd een 150 tal planten door den Gezaghebber uitgeplant.

Ook op de Bovenwindsche eilanden nl. op St. Eustatius is een Sisalproefveld aangelegd. De Gezaghebber heeft hier op een stuk domeinland een aanplanting gemaakt van een 1200 planten.

De in het vorig jaarverslag vermelde kleine ontvezelingsmachine voldeed niet; ondanks herhaald verstellen, bleek het niet mogelijk er een behoorlijke vezel mee te verkrij-

gen; óf het bladmoes werd op onvoldoende wijze verwijderd óf de vezels werden mede verscheurd.

TERREIN OP „PLANTERSRUST".

Dit terrein niet ver van Willemstad gelegen, was oorsprokelijk bestemd voor den aanleg van verschillende proefvelden.

In 1904 werd dan ook door den toenmaligen Landbouwkundige een klein demonstratieveld aangelegd met inlandsche maïs. (*Sorghum*).

Het bleek toen echter reeds, dat dit terrein in sommige opzichten minder geschikt was voor dergelijke proeven.

De Heer Versluys rapporteerde hierover: „Het terrein bestaat grootendeels uit onvruchtbare kalkrots, alleen midden in is een stuk fraaien grond verkregen door dichtslibbing van steenen dammetjes uit een vroeger tijdperd van cultuur. Het dal is echter te kort dan dat men, met veel kans op succes, een put met zoetwater zou kunnen graven; en als men water krijgt is er groote kans dat dit brak is, daar dit bijna altijd het geval is in de nabijheid van kalkrots en bovendien de putten in naburige dalen ook alle brak water leveren.

Overigens is dit stukje terrein in zoover gunstig gelegen, dat het ten N. en ten O. beschermd is tegen den wind door vrij hooge heuvels. Het bewijs daarvoor wordt geleverd door de aanwezigheid van een' forschen tamarindeboom, waaraan totaal geen zorg besteed is gedurende minstens 12 jaren."

Voorloopig zijn op dit terrein, dat door den Landbouwkundige gemakkelijk bijna dagelijks kan bezocht worden, eenige Sisalplanten uitgeplant en een paar honderd, in mandjes uitgezaaide divi-divi-plantjes tijdelijk uitgezet.

(*Wordt vervolgd.*)

Naschrift van de Redactie.

Heel bemoedigend kunnen wij dit verslag nu juist niet noemen. Er werd tot dusverre nog niet veel bereikt met al die proeven. Op Seinpost na zorgvuldig zoeken een 20 tal gekiemde divi-divi en wat meer hout op een terrein van omstreeks 12 H. A.! Een dergelijke proef van *bebossching* gaat al buitengewoon langzaam. De sisalproeven op „Welbedacht" bleken van weinig practisch nut. Het proefveld „Plantersrust" met kostbare omheining, beantwoordt zoo goed als niet aan zijn doel. Wat blijft er voor Curaçao dan nog over?

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Land- en Zeemacht.

Wij lezen in *Het Vaderland* het volgende bericht:

De kapitein J. H. CRENA UITERWIJK, van het instructie-bataljon, die voor den tijd van 3 jaren gedetacheerd wordt bij de landmacht in West-Indië, is bestemd tot kommandant der troepen van het garnizoen op Curaçao, ter vervanging van den kapitein A. J. W. VAN DER GRINTEN, die tegen November wegens eindiging zijner detacheering naar Nederland terugkeert."

Verder weten wij uit goede bron, dat de kapitein der inf. L. E. HINRICHS reeds aan boord is der *Prins Frederik Hendrik* en 5 Oct. a. s. hier zal aankomen, terwijl kapitein A. J. W. VAN DER GRINTEN, commandant der troepen en van het garnizoen op Curaçao spoedig daarop naar Nederland zal terugkeeren.

Misschien is kapitein J. H. CRENA UITERWIJK bestemd voor Suriname, waar in het vervolg geen Majoor, maar even als hier, een kapitein benoemd zal worden tot commandant, omdat het garnizoen daar verminderd is.

***

Het pantserschip *Noord-Brabant* is aangewezen, om in December a. s. naar West-Indië te vertrekken, ter aflossing van het pantserschip *Kortenaer*, dat dan naar Nederland terugkeert.

Onderscheiding.

De 2de luitenant ter zee J. H. TOURS, aan boord H. M. *Kortenaer*, is benoemd tot ridder in de Oranje-Nassau-Orde.

***

Met ware voldoening lazen wij in de Hollandsche couranten, dat de zoo gunstig bekende fotografische inrichting van de firma SOUBLETTE & FILS voortaan het wapen van H. M. de Koningin mag voeren.

Deze onderscheiding, naar wij gelooven, de eerste van dien aard op Curaçao, is zeer zeker ten volle verdiend. De heeren SOUBLETTE & FILS maken door hun mooie kiekjes op kunstvolle wijze onze kolonie bekend in den vreemde en in het moederland, daarenboven hebben zij indertijd een groote bijdrage geleverd voor het reuzen-album, wat door den H. E. G. Heer Gouverneur tijdens diens verblijf in Holland aan H. M. werd aangeboden.

Wij hopen, dat deze inrichting nog lang met eere het koninklijk Wapen moge voeren.

Welkom!

De Weleerw. Heer M. H. J. BOSCH, Predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente alhier, is Maandag ll. per *Prins Willem III* hier aangekomen.

In eene zitting van den Kerkeraad werd Z. Eerw. Vrijdagmorgen geïnstalleerd en zal Zondagmorgen om 9 uren voor het eerst voor zijn Gemeente optreden.

Onwelkom.

Zeer onwelkom waren ons de: *Lieve Manieren van zekere Curaçaosche Pers* door PHYLLOMANICUS.

In grooten getale werden ze over het eiland verspreid. Uit den inhoud maken wij op, dat een vriend ons hiermede een dienst meende te bewijzen.

't Spijt ons, dat wij dezen aangeboden dienst, als niet aangenaam, moeten afwijzen, en van harte hopen wij, dat de ons totaal onbekende schrijver van verdere publicatie van dergelijke reeds aangekondigde brochures voor goed zal afzien.

Orkaan?

Of het een staartje of een kopje was, 't begin of 't einde van een orkaan weten wij niet, maar zoowel Maandag als Donderdag tegen den avond kwam er zulk een geweldige wind opzetten, met forsche, krachtige stooten beukend op de golven, dat ze vooruit vlogen naar ons eiland in geweldige vaart, en wij een oogenblik dachten, dat werkelijk een orkaan losbarsten zou boven onze hoofden. Het stof warrelde op in dikke wolk en viel als regen neer binnen de huizen. De lucht was inktzwart.

Geweldige meesters heerschen slechts kort, en zoo luwde de storm spoedig zonder veel schade veroorzaakt te hebben.

Opvallend is het ongetwijfeld, dat dienzelfden Donderdag aardschokken gevoeld werden op Porto-Rico en St. Thomas.

St. Jozefs-Gezellen-Vereeniging.

De jaarlijksche uitvoering der gezellen zal dit jaar voor het publiek plaats hebben op 10 en 12 October in hun gebouw op Pietermaai.

De Directeur, de Weleerw. Pater P. POIESZ, koos ditmaal twee alleraardigste blijspelen uit, die zeker in den smaak zullen vallen. Ook ditmaal zullen de acteurs hun ouden roem weten te handhaven.

Wij hopen van harte, dat deze welkome gelegenheid, om aan deze nuttige stichting eenig blijk van appreciatie te geven, niet ongebruikt zal voorbijgaan, maar velen op deze prettige, vroolijke manier, door het bijwonen van een echt lachstuk, aan de Gezellenvereeniging hun steun zullen verleenen tot aanmoediging van den Diecteur en opwekking der gezellen.

Officieel Bericht.

Door het Bestuur der kolonie is het Deensche stoomschip „Christiansted", dat in de thans uitgeoefende vaart zal worden gehouden, voor den tijd van één jaar gehuurd van „Det Ostasiatische Kompagni" te Kopenhagen, terwijl de firma EDWARDS, HENRIQUEZ & Co., de tegenwoordige agente op Curaçao, aangewezen is als hoofdagente van voormeld stoomschip, met opdracht de algemeene leiding van de vaart van dat stoomschip op zich te nemen en machtiging om, in overleg met den Administrateur, van financiën de agenten op de andere eilanden der kolonie, alsmede op St. Thomas en St. Kitts, aan te wijzen.

De Nieuwe Mijnwet.

Van bevriende zijde werd ons het volgende toegezonden, wat wij met genoegen plaatsen:

„De door minister FOCK ingediende Curaçaosche mijnwet heeft hier niemand kunnen bevredigen; dat het Bestuur ten algemeenen nutte kan onteigenen, is niets nieuws. De onteigeningswet bestaat hier reeds lang. Wat algemeen met de veelbeloofde mijnwet werd verwacht, is een wet, waardoor de eigenaar van Santa Barbara verplicht zou worden de zeer rijke phosphaatlagen dier plantage te bewerken en exporteeren, of indien dit niet binnen een door de wet te bepalen termijn mocht geschieden, het Bestuur alsdan bevoegd zoude zijn zonder den omslachtigen weg van onteigening ten algemeenen nutte op te gaan, die phosphaatlagen zelf of wel door anderen te exploiteeren, met behoorlijk in de mijnwet vast te stellen, schadeloosstelling aan de rechthebbenden, b. v. door hun een zekeren percentage in de zuivere winst te verzekeren.

Niemand heeft echter hier kunnen denken, dat, die mijnwet, den eigenaar van den grond zoodanig in zijn eigendomsrecht zou komen beperken, dat hij daardoor het eigendomsrecht zou verliezen van al de delfstoffen, welk in zijn grond aanwezig mochten zijn.

Dat door de reeds gedane onderzoekingen gebleken is, dat er op andere plantages geen delfstoffen aanwezig zijn, mag niet aangenomen worden. Eerstens; niet al de terreinen op het eiland zijn onderzocht; tweedens; het onderzoek is meestal overal zeer oppervlakkig geschied, en wie kan het verzekeren, dat zelf waar 't onderzoek zeer grondig heeft plaats gehad, men door een nieuw onderzoek geen beter resultaat zou verkrijgen. Klein-Curaçao werd door GODDEN als waardeloos voor verdere ontginning verlaten, en nu is die ontginning weder met vrucht ter hand genomen."

Regenval

OP HET EILAND CURAÇAO EN OP DE OVERIGE EILANDEN IN HET JAAR 1905.

		m.M.
Plantage	Knip	453,0
„	Daniel	472,7
„	Klein St. Martha	487,8
„	Savonet	445,7
„	Veerin	418,1
„	Noordkant	399,5
„	G. St. Joris	354.9
Seinpost	Oost Divisie	318.9
Quar. In.	Beekenburg	345,5
Fort Amsterdam		369,4
Aruba		272.0
Kralendijk	Bonaire	470.2
Rincon		472.9
Philipsburg	St. Martin	862,0
Saba		858,0
Stad	St. Eustatius	861.8
Bengalen	„	827,5

REGENVAL OP SURINAME IN HET JAAR 1905.

	m.M.
Januari	120,4
Februari	145,1
Maart	74,8
April	366,3
Mei	335,0
Juni	453,9
Juli	313,1
Aug.	65,9
Sept.	38,6
Oct.	68,3
Nov.	122,0
Dec.	318,5
Totaal	2421,9

Scheepvaart.

Naar wij vernemen, laat de firma KERSTEN & Co., welke hare zaken steeds verder uitbreidt, een schoener en kotter in Curaçao bouwen, ten einde een eigen kustvaart in Suriname in het leven te roepen.

Volgens *Onze West* is dit bericht van *De Surinamer* onjuist en heeft de firma slechts een kotter van 18 à 20 ton inhoud op Curaçao gekocht, bestemd om goederen van de stad naar de filialen der firma in Coronie, Nickerie en Saramaca te vervoeren.

Buitenland.

FRANKRIJK.

Het „Utrechtsche Dagblad", dat eerst schreef: „er is absolute tegenstrijdigheid tusschen het besluit der bisschopsvergadering, zooals het in de pauselijke encycliek wordt verkondigd, en het besluit, zooals het werkelijk genomen is", heeft nu toch nota genomen van de „Doorzichtige onthullingen" door de Katholieke bladen streng becritiseerd, en veroordeeld het verontschuldigt, zich met de opmerking, dat op een redactie-bureau „vlug gewerkt moet worden" en dat het in deze was afgegaan op de betrouwbaarheid van den „Temps", tegenover wiens beweringen het Utrechtsche blad thans een ruime kolomlange weerlegging uit „De Tijd" stelt. De lezer van het „Utr. Dgbl." zijn dus nu beter ingelicht, en de redactie is ridderlijk genoeg om haar juister inzicht aldus te constateeren:

„èn omtrent het onaannemelijke der bestaande wet, èn omtrent het eventueel aannemelijke eener wijziging, daarover zijn de Paus en de bisschoppen het eens."

Ook de „Middelburgsche Courant" deelt thans „billijkheidshalve" de lezing mee, die van katholieke zijde over het geval gegeven is, en „meent daartoe niet beter te kunnen doen dan het woord te verleenen aan „De Tijd".

In de „Nieuwe Rotterd. Courant" is evenzeer de „leugen"-campagne gestuit. Ook dit blad „meent een afdoend middel te hebben om het verwijt van eenzijdigheid te ontgaan, en dat middel bestaat daarin, dat het aan zijne lezers voortzet, wat „De Tijd" schrijft ter verklaring van de veelbesproken zinsneden der encycliek."

Nu hebben wij weer een nieuwe manoeuvre der liberale fransche pers te signaleeren.

EEN ADRES AAN DEN PAUS, door 'n groep Katholieken opgezonden aan den H. Stoel betreffende den toestand door de jongste Encycliek, m. a. w. door verwerping der „vereenigingen voor den eeredienst". De „Temps" heeft alweer het voorrecht het eerst dit stuk te kunnen publiceeren van de genoemde groep Katholieken, die het wenschelijker achten hun namen niet bekend te maken en zich te verschuilen achter het masker der anonymiteit. Het is een stuk als dat, hetwelk de „drie en twintig" — de heeren Brunetière c. s. — indertijd richten tot de Fransche bisschoppen. Doch het is minder gepast van toon, laten we liever zeggen: het werkt verbluffend door zijn aanmatiging. Deze Katholieken sommeeren den H. Stoel de redenen op te geven van het vonnis, hetwelk zij niet hadden verwacht, want „onze taal, welke Gij niet verstaat en onze geest, welks openhartigheid men U niet heeft leeren kennen, koesteren weerzin tegen halfslachtige toestanden en raadselachtige beslissingen"; zij wijzen den Vader der Christenheid erop, dat het zeer goed mogelijk en ook verstandig geweest ware de „vereenigingen voor den eeredienst" aan te nemen en betreuren het, dat Pius X gemeend heeft aan de heimelijk vastgestelde besluiten van een commissie, samengesteld uit Duitsche, Italiaansche of Spaansche prelaten (hier is de commissie van kardinalen bedoeld!) de voorkeur te moeten geven in plaats van zich te houden aan de zoo ernstige en gematigde besluiten van het episcopaat „van de grootste Kerk der Katholieke Kerken" (nota bene!). Zij smeeken den Paus hun denkbeelden van verzoening te willen aanvaarden en verzekeren ten slotte te zullen blijven wat zij zijn, „getrouw aan het Vaticaan".

„Vergeef het ons, o Vader van alle Christenen, indien wij u hebben durven zeggen, terwijl het nog tijd is, welk een hevige angst er heerscht in de zielen van de bestuurders onzer diocesen en van de harten der geloovigen......, van allen, die inzien dat de zaak van het Katholicisme bij ons ten nauwste is verbonden aan de toekomst van dit groote Land en van een beschaving, die nimmer de beginselen der Fransche revolutie zal verloochenen, maar die van den anderen kant haar beginsel aan iets hoogers ontleent: aan het Evangelie en aan het hart van den Christus zelven".

Is dit niet een stuk, waardig om te zijn in elkaar gezet op...... de redactie-bureaux van den „Temps"?

De „Libre Parole" heeft voor het stuks niets dan woorden van de strengste afkeuring. „Indien deze menschen zich eenvoudig vergisten, maar overigens, zooals zij beweren te zijn, ter goeder trouw waren, zouden zij in stilte hun adres aan den Paus hebben opgezonden en zich wel gewacht hebben het openbaar te maken, ten einde aldus nieuwe oneenigheid te voorkomen tusschen de Katholieken, bij wie de Paus vooral heeft aangedrongen op eendrachtig handelen; zij zouden zich vooral gewacht hebben het stuk te publiceeren in den „Temps", wiens vlag in godsdienstige aangelegenheden altijd een verdachte lading dekt."

Een „manoeuvre" die „naar wij hopen een bewijs zal leveren voor de onmacht van deze nieuwe bevorderaars van een schisma", noemt de „Vérité Française" deze suppliek.

Verscheidenheden.

Het welk doende. enz.

Wat beteekent „het welk doende" onder requesten en verzoekschriften? Het moet de verkorting zijn van een vroeger gebruikelijke toevoeging, luidende: „'t welk doende, zult gij wèl doen, en de suppliant zal God bidden dat Hij u daarvoor loone." Aan velen zal deze verklaring welkom zijn, daar toch niet bij weinigen de meening heerscht, dat „'t welk doende" slaat op den schrijver van het smeekschrift, en men in die opvatting wordt versterkt door het menigvuldig weglaten van „enz."

Ingezonden Mededeelingen.

Studie aan Nederlandsche Hoogescholen.

Aan degenen, die inlichtingen wenschen betreffende de studie aan Nederlandsche Hoogescholen, worden deze kosteloos verstrekt door de volgende commissie voor inlichtingen, samengesteld door de Studenten-afdeelingen van het Algemeen Nederlandsch verbond:

Voor de Rijks Universiteit te Leiden en voor algemeene inlichtingen:

A. Welcker, Haarl. straat 53, Leiden.

Voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam:

C. M. Kleipool, Amstel 49, Amsterdam.

Voor de Vrije Universiteit te Amsterdam:

H. R. Woltjer, Keizersgracht 495, Amsterdam.

Voor de Rijks-Universiteit te Utrecht:

A. Lugt, Jansveld 49, Utrecht.

Voor de Technische Hoogeschool te Delft:

D. W. van Dam, Oude Delft 70, Delft.

* *
*

EMULSION DE SCOTT.

COMPLETO EXITO.— Léase el siguiente certificado del Dr. Jesús M. Palacios, de Caracas:

"Don Jesús M. Palacios, Médico-Cirujano de la Universidad Central de Venezuela.

"Certifica: Que ha usado la Emulsión de aceite de higado de bacalao con hipofosfitos de cal y de sosa, llamada de Scott, en todos aquellos casos que es necesario usar una medicación reconstituyente y reparadora, obteniendo siempre el más copmleto éxito.

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO